

נסים על נפשם. הנסיך נשאר לבדו, וכאשר הוא רואה את דמותה של אודט הנעזבת והשבורה, הוא נופל ארצה.

המערכה הרביעית והאחרונה מתרחשת שוב ביער. הברבורים באים, אודט מיואשת. הנסיך שבא לחפשה, מוצא אותה, ונשבע לה אהבת נצחים. אודט סולחת לו ומגלה לו שעליה למות לאחר שהוא בגד בה. מופיע הקוסם והנסיך מקללו. אודט, שאינה רוצה לחיות עוד, נכנסת אל האגם על-מנת להתאבד במימיו. הנסיך רץ בעיקבותיה, הקוסם מופיע שנית, אבל כוחו בל עימו, הוא נופל ומת. כאשר מתבהרת שנית הבמה מופיעים מתוך האגם הנסיך ואהובת לבו, מלכת הברבורים, והם נעלמים במרחקים.

זה סיפורו של הבאלט, המלא רגשות אהבה ומיסתורין, כיאה ליצירה בת תקופת הרומנטיקה (ראה ברשימת המונחים).

תחילה התכוונו היוצרים לתת את תפקיד הברבור השחור, בן דמותה של אודט, לרקדנית שניה. אבל בהצגת הבכורה בפטרבורג רקדה את שני התפקידים אותה רקדנית, והדבר הפך למסורת.

במערכה השלישית אנו נמצאים בנשף, למחרת, בערב, הנסיך עצוב ומסרב לרקוד, ורק הפצרות אימו מאלצות אותו לצאת במחול. הוא מסרב לבחור לעצמו כלה, למגינת רוחן של העלמות. הכרוז מודיע על בואו של זוג אורחים חדש. נכנס גבר זר עם בתו, אודיל, הלבושה כולה בשחור. היא דומה מאוד לאודט. הנסיך שרואה בה את דמות אהובתו, רגשותיו גואים והוא מביט בה, מוקדם.

אבל אין זו אודט, אלא בתו של הקוסם פון רוטבארט עצמו!

ברקע הבמה מופיעה דמותה של אודט, המנסה לרמוז לנסיך ולהזהירו, אבל הוא אינו רואה את הרמזים. היא נעלמת ואל הבמה נכנסים הנסיך ואודיל, והם רוקדים את המחול שהתפרסם כ"מחול הברבור השחור", שהוא המחול ששיאו 32 הפואטה המסחררים.

הנסיך מבקש את ידה של אודיל. פון רוטבארט תובע ממנו להישבע שיאהבה לנצח. לרגע הנסיך מהסס, אבל לבסוף נשבע. רעם וברק מחרידים את הכל. חושך, ואנשי החצר

רשימת מונחי באלט בסיסיים

בצרפתית מצויים צלילים שאינם מוכרים לעברית. על-מנת להבהיר ככל האפשר את אופן הגיית המלים, כל שווא בראש המלה הוא שווא-נע, במקום בו אין שווא-נח. הסגול מסמן תנועה קצרה ואילו הצרה מסמל תנועה ארוכה, שבסוף המלה מושמעת כאילו יש בה יוד נוספת. אם מופיעה בסוף המלה אות בסוגריים, היא מושמעת רק כהד, ועל-פי-רוב כאילו דרך האף.

אם אתם נתקלים בקושי בהבנת ההגדרות או אופן הביטוי, שאלו את המורה שלכם.

את הרשימה ואת ההגדרות הכינה רינה פרי, נציגת האקדמיה המלכותית למחול שבלונדון, וההגדרות תואמות את התקן של האקדמיה, תוך שתוף פעולה עם מערכת השנתן למחול.

הבאלט הקלאסי היא אמנות לה מסורת בת 400 שנה. ראשיתה של מסורת זו בחצר המלך הצרפתי, ועל כן גם רוב מונחי הבאלט הנשמעים עד היום בכל אולפנא בעולם הם בצרפתית. המונחים הם בינלאומיים, ורשימה זו, ובה ביאור המונחים והגדתם בעברית, תקל על התלמיד להבין אותם ולמצוא את פירושם, כאשר הוא נתקל בהם.

הבאנו רק את המונחים הבסיסיים. הם סודרו על-פי האות הראשונה (לפי הא"ב העברי), גם כאשר המונח מורכב משתיים או יותר מלים, הם מצויים במקום האות הראשונה במלה הראשונה, גם כאשר זו מלת-עזר והנהוג המילוני היה חייב להביאם תחת האות הראשונה של שם העצם או הפועל הכולל בהם. זאת משום שלאזון שאינה מורגלת בצרפתית לא ברור מאופן הביטוי מכמה מלים מורכב הביטוי.

EN DEHORS

אן דאָר

כלפי חוץ, כמו ברוך דה ג'אמ(ב) אָ פּ, ז.א. הבאת הרגל במעגל מלפנים לאחור מבלי להרימה מהרצפה.

EN DEDANS

אן דדון

פנימה, תנועה שראשיתה מאחור המביאה את הרגל לפנים אל הגוף.

EN AVANT

אן אָוונ

לנוע קדימה (למשל ב: סיסון אן אָוונ)

EN FACE

אן פּאַס

ממול, לפנים (ראה: כיוונים במרחב)

ENTRECHAT

אָנטרשע

שזור, קפיצה משתי רגליים לשתי רגליים, מעמידה חמישית; הצלבת הרגליים באויר, כשהשוקיים נוגעות זו בזו.

EN ARRIERE

אן אָריי

לנוע לאחור (למשל: סיסון אן אָריי)

ENCHAINEMENT

אָנשיינמ

משפט-תנועה, כמה וכמה תרגילים מחוברים יחד בשרשרת למשפט תנועה.

ASSEMBLÉ

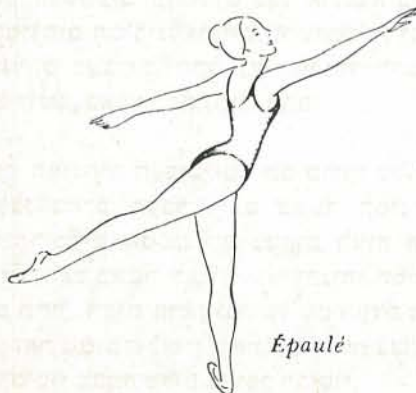
אָסמבל

לאסוף. קפיצה מרגל אל שתיים. רגל אחת מורמת קדימה תוך נגיעה ברצפה, בשעת קפיצה על הרגל השניה, שתי הרגליים נפגשות והירידה היא על שתי הרגליים, במצב החמישי.

ÉPAULÉ

אָפּול

של הכתפיים, סיבוב (ראה: אָרבעק אָפּול).

Épaulé

ADAGE

אָדאָג

מושג כולל בריקוד שפרושו: איטי, שירתי

ATTITUDE

אָטיטיד

מצב הגוף במרחב - עמידה על רגל אחת, כשהשניה מורמת לאחור כשהברך כפופה, יד אחת כלפי מעלה והשניה הצידה. האטיטיד הוכנס לבאלט הקלאסי על-ידי האיטלקי בן המאה ה-19, קארלו בלאסיס, בהשראת פסלו של שליח-האלים, הרמס, המצוי בעיר בולוניה. כמה וכמה צורת לאטיטיד, כשהשינויים הם במצב הידיים.

Attitude de face

אָטיטיד דה פּאַס

Attitude à deux bras

אָטיטיד אָ דה בָּרא

À TERRE

אָ טר

על הרצפה.

A LA SECONDE

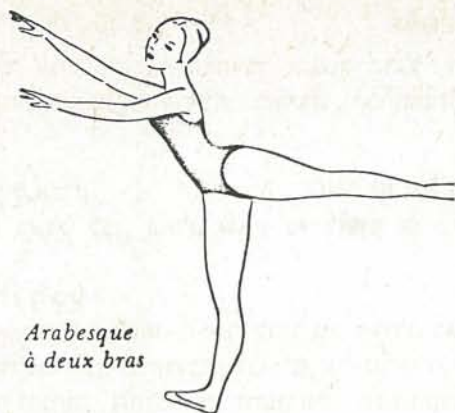
אָלה סקונד

הצידה, לצדדים, "למצב השני"

ALLEGRO

אָלגרו

מושג כולל בריקוד שפרושו: מהיר, קליל (ראה: קפיצות).

Arabesque
à deux bras

ARABESQUE ÉPAULÉE אַרַבֶּסְק אֶפּוּלֶה
כמו הארבסק הראשון אלא שהכתפיים מסובבות הצידה, הראש בכיוון היד הקידמית.

ÉCHAPPÉ אֶשְׁפֶּה
מילולית: לברוח. מעמידה בראשונה או חמישית קופצים בשתי רגליים ויורדים לראשונה.

ÉCHAPPÉ SAUTÉ אֶשְׁפֶּה סוּטֶה
קפיצה משתי רגליים לשתי רגליים.

ECHAPPE FERME אֶשְׁפֶּה פֶּרְמֶה
מילולית: לסגור, קפיצה מעמידה שניה בשתי רגליים וירידה בשתי הרגליים בראשונה או חמישית.

ב

BATTU בָּאטִי
מילולית: הכאה, פירושו כל צעד שבו יש רקיעת הרגל בריצפה (ראה: שְׁאָנְגִ'מֶה בָּאטִי).

BATTEMENT GLISSÉ בָּאטֶמֶט גְּלִיסֶה
גליסה = החלקה. מתיחת הרגל מפרק הירך הצידה, כשכף הרגל מחליקה עד מתיחת האצבעות הנוגעות ברצפה.

BATTEMENT TENDU בָּאטֶמֶט טֶנְדִי
מתיחת הרגל מפרק הירך הצידה על פני הריצפה, כשכל כף-הרגל נוגעת ברצפה.

BALLANCÉ בָּאָלָאנְסֶה
צעד-נדנדה, צעדי וואלס.

EFFACÉ

אֶפְסֶה
פירוש מילולי: בָּצֵל, כאשר גופו של הרקדן פונה 3/4 סיבוב מן הצופה (ראה: כיוונים במרחב).

ÉCARTÉ

אֶקָרְטֶה
מילולית: נפרד, מצב בו הרקדן פונה באלכסון מן הצופה.

EN CROIX

אֶן קְרוֹאָה
לכל הכיוונים, עבודת הרגל לכל הכיוונים, קדימה, הצידה, לאחור והצידה.

ARABESQUE

אַרַבֶּסְק
מצב הגוף במרחב, עמידה על רגל אחת, כשהשניה ישרה לאחור. הארבסק היא אחת הצורות הידועות ביותר בבאלט הקלאסי, קיימות 4 צורות ארבסק (R.A.D.) והישנוניים הן במצב החזקת הידיים.

Arabesque

ארבסק ראשון. עמידה על רגל אחת, השניה מתוחה לאחור, היד המקבילה לרגל העומדת נשלחת קדימה, היד השניה הצידה, כפות-הידיים כלפי מטה, היד הקידמית בגובה העיניים, כיוון הראש עם היד הקידמית, הכתפיים ישרות קדימה.

ארבסק שני - עמידה על רגל אחת, השניה מתוחה לאחור, היד המקבילה לרגל המתוחה לאחור שלוחה קדימה, השניה הצידה, היד השלוחה קדימה בגובה הכתפיים, הראש בכיוון 1/4 סיבוב אל היד הקידמית.

ארבסק שלישי - אֶה דֶה בְּרָא ARABESQUE Á DEUX BRAS
עמידה על רגל אחת, שניה שלוחה לאחור, שתי הידיים שלוחות קדימה, זו הקרובה יותר לקהל מוחזקת נמוך מהשניה.

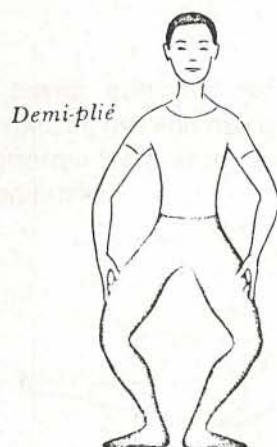
על-ידי איסוף הרגל עם כפיפת הברך ויישורה החוצה, קדימה, הצידה או לאחור.

DEGAGE

דגאג'ה
עמידה על רגל אחת כשהשניה מתוחה ואצבעותיה נוגעות בריצפה.

DEMI PLIÉ

דמי פלייה
מילולית: חצי כפיפה, הברכיים מכופפות למצב בו עדיין כל כף-הרגל נוגעת בריצפה.

Demi-plié

דמי פלייה

DEMI CARACTERE

דמי קאראקטר
דמי - חצי, קאראקטר - אופי; כמעט ריקוד-אופי, ריקוד בעל אופי מיוחד, כגון של עם מסוים, אבל המבוסס על סגנון הבאלט הקלאסי.

DESSOUS

דסו
מתחת. הרגל העובדת עוברת מאחורי הרגל העומדת.

DESSUS

דסי
מילולית: מעל. הרגל העובדת עוברת מעל לרגל העומדת.

DE CÔTÉ

דקוטה
הצידה. עמידה עם הפנים לחזית, ידיים או רגל הצידה.

VOLÉ

וולה
לעוף. (ראה: בריזה וולה)

BALLONÉ

באלונה
קפיצה מרגל אחת אל אותה הרגל, כאשר הרגל השניה (העובדת) נמתחת בשעת הקפיצה, ובירידה מתכופפת מהברך.

BALLET BLANC

באלט בלאנק
מילולית: באלט לבן, באלט שאין בו סיפור או עלילה.

באלט רומנטי

סגנון מחול שהתפתח במאה ה-19, לרוב עם עלילה רגשנית ופיוטית, הכוללת לעתים קרובות יצורים על-טבעיים, כגון: פיות, נימפות ורוחות. התלבושת המסורתית של הרקדניות-שמלת מלמלה ארוכה, המגיעה מתחת לברך.

BRAS

ברא
זרועות (ראה: מצבי הידיים).

BRAS BAS

ברא בא
נשיאת ידיים למטה (ראה: מצבי הידיים).

BRISÉ

בריזה
מילולית: שבור. קפיצה עם רקיעה. את הבריזה ניתן לבצע מכל 5 המצבעים הבסיסיים של הקפיצות (ראה: קפיצות).

BRISÉ VOLE

בריזה וולה
וולה-לעוף. קפיצה עם רקיעה מרגל אחת לשניה, תוך הרגשת מעוף. בבריזה וולה דריי(ר) הגוף נמתח לאחור, בבריזה וולה דבו (ן) הגוף מתכופף קדימה. (ראה: קפיצות) הידיים במצב הרביעי הפתוח, כפות-הידיים כלפי מטה.

ג

GLISSADE

גליסאד
צעד-החלקה מרגל אחת לשניה וסגירת הרגליים.

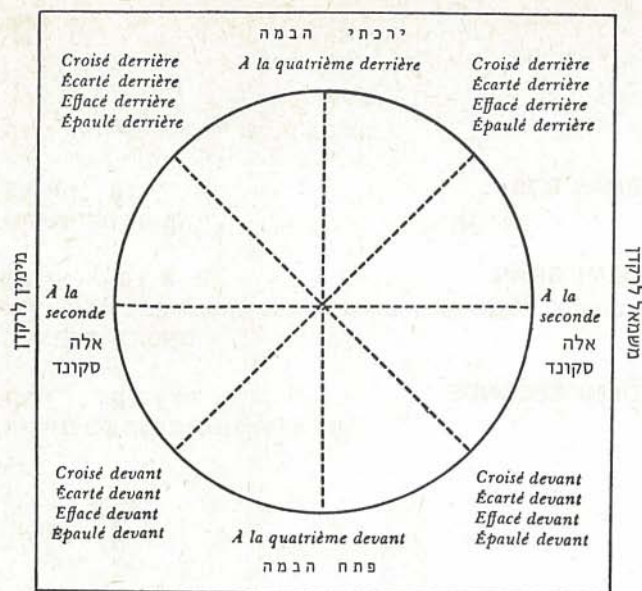
ד

DEVANT

דבו(ן)
קדמי, קדימה, לפנים. עבודה ברגל הקידמית או מתיחת הרגל קדימה.

DEVELOPPE

דבלופה
מפותח. פיתוח התנועה. הרגל העובדת מגיעה למצב פתוח

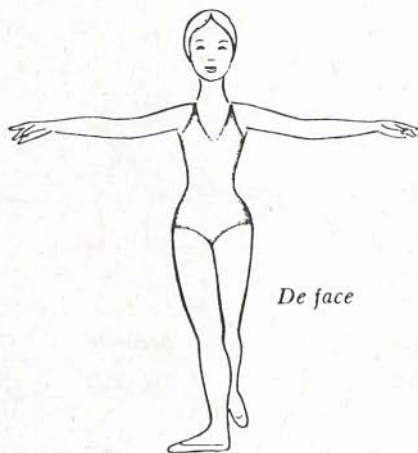

EN FACE

אַן פֿאַס
מול.

DE FACE

דֶּה פֿאַס
עם הפנים לקהל.

דֶּה פֿאַס

ÉCARTÉ

אַקָרְטֶה
כיוון הגוף במרחב באלכסון, הרגל העוברת הצידה.

CROISÉ

קְרוֹזֶסֶה
מלולית: צלוב. מצב הגוף במרחב, עמידה באלכסון בשלישית או חמישית, הרגל הקידמית פונה באלכסון הנגדי, למשל: רגל ימין קידמית והגוף פונה באלכסון שמאלה או להפך.

JETÉ

ז'טֶה
קפיצה מרגל אחת לשניה על-ידי הנפת רגל אחת. קיימים כמה וכמה סוגי ג'טֶה.

TUTU

טִיטִי
שמלה קצרצרה עשויה מלמלה שלובשת הרקדנית.

Tutu

טיטי

TEMPS LIÉ

טִי(י) לִיֶּה
תנועה קשורה. אחד התרגילים החשובים ביותר בבאלט הקלאסי, הנעשה בשעת העבודה באמצע החדר. התאמה בין העברת המשקל מרגל אחת לשניה, ועבודת הרגליים והראש, תוך שמירת קצב שוטף וחלק.

TEMPS LEVÉ

טִי(י) לִוֶּה
קפיצה על רגל אחת. להבדיל מִפֶּאֲלוֹנֶה (ראה: פֶּאֲלוֹנֶה). בטִי(י) לִוֶּה הרגל העובדת תשאר במצב בו היתה טרם הקפיצה.

כיוונים במרחב

OUVERT

אֹוֶבֶר (ט)
פתוח, כיוון הגוף באלכסון בעמידה שלישית או חמישית, הרגל הקידמית פונה באלכסון שלה (אם הרגל הימנית קדימה, הגוף באלכסון ימנה ולהפך).

מצב רביעי (סגור)
יד אחת קדימה, השניה כלפי מעלה.

מצב רביעי (פתוח)
או: ידיים במצב אטיטיד, יד אחת קדימה, השניה כלפי מעלה.

מצב חמישי
שתי הידיים כלפי מעלה.

ס

SAUTÉ סוֹטֶה
קפיצתי, קפיצה.

SISSONNE סִיסוֹן
קפיצה משתי רגליים לאחת. קיימות כמה וכמה צורות של סיסון. שמה של קפיצה זו מקורו בשמו של ממציא, הרוזן דה סיסון.

ע

עמידות בסיסיות
חמש עמידות בסיסיות מצויות בבאלט הקלאסי, כששתי הרגליים על הריצפה.

עמידה ראשונה - עקבים נוגעים זה בזה, אצבעות כלפי חוץ.

עמידה שנייה - שתי הרגליים כמו בראשונה, אולם המרחק בין העקבים כאורך כף-הרגל.

עמידה שלישית - האצבעות כלפי חוץ, הרגליים האחת לפני השניה, כשעקב הרגל הקדמית באמצע הרגל האחורית.

עמידה רביעית (סגורה) - כנ"ל, העקב מול מרכז כף-הרגל השניה.

עמידה חמישית - כמו ברביעית, אולם העקב מול קצות האצבעות של הרגל השניה.

מצב ראשון מצב שני מצב שלישי מצב רביעי מצב חמישי

מצבי הידיים (על-פי שיטת הר.א.ד.).

BRAS BAS

בְּרָא בָּה
שתי הידיים למטה.

DEMI BRAS

דְּמִי בְּרָא
שתי הידיים באלכסון, כפות הידיים כלפי מעלה, הזרועות נמוכות מהכתפיים.

DEMI SECONDE

דְּמִי סֶקוֹנְד
הידיים בין המצב השני לברא בָּה.

Première

בְּרָא בָּה

Demi bras

דְּמִי בְּרָא

Quatrième

מצב רביעי

Seconde

מצב שני

מצב ראשון
שתי הידיים קדימה.

מצב שני
שתי הידיים הצידה.

מצב שלישי
יד אחת קדימה, השניה לצד.

FONDU

פונְדִי

מילולית: שקיעה. עמידה על רגל אחת כפופה בברך, השניה ישרה, במצב פתוח, נוגעת בריצפה או באוויר.

PIROUETTE

פִּירוּטֶט

סיבוב במקום על רגל אחת.

PLIÉ

פְּלִיֶּה

כפיפה. פתיחת הרגליים מפרק הירך. הברכיים מתכופפות ופונות לכיוון אצבעות הרגל.

PORT DE BRAS

פוֹרְ(ט) דֶּה בְּרָא

נשיאת הזרועות. ברא-זרועות, פורט-לשאת.

FRAPPÉ

פֶּרָאפֶּה

מילולית: לתקוף, להכות. הירך פתוחה הצידה ונשארת במקומה שעה שהשוק עובדת. מתיחה חזקה ומהירה של השוק וכף הרגל מהברך וחזרתה למקומה על-ידי הרפיית הברך.

ק

CARACTER

קֶאֶרֶאָקְטֶר

אופי, ריקוד של דמות דראמטית, המדגים את גילה או אופיה.

COUPÉ

קוּפֶּה

חתוך מקוצר. לעיתים מתייחס להעברת המשקל מרגל לרגל.

קפיצות

הקפיצות בבאלט הקלאסי בנויות על חמישה מצבים בסיסיים.

- קפיצה משתי רגליים לשתיים
- משתיים לאחת
- מאחת לשתיים
- מאחת לאחת
- מאחת לשתיים

CROISÉ

קְרוּסֶה

צלוב. (ראה: כיוונים במרחב).

ר

ראש

ארבע מצבי החזקת הראש (לפי ר.א.ד.) הם:

ראש נטוי

רבע אלכסון

PAS

פָּא
צעד.

PAS DE BASQUE

פָּא דֶּה בָּאסְקֶה

צעד הלקוח ממחול-עם בסקי (מחוז בספרד). מורכב משלש תנועות: צעד הצידה, העברת המשקל על-ידי הבאת הרגל השניה דרך הראשונה קדימה, סגירת הרגל הראשונה לעמידה חמישית לאחור, המשקל על שתי הרגליים, קיימות כמה וכמה צורות של פָּא דֶּה בָּאסְקֶה בבאלט הקלאסי.

PAS DE BOURRÉE

פָּא דֶּה בּוּרֶה

צעדים. מעבר מנקודה אחת לשניה. צעד הלקוח ממחול-עם צרפתי, יש המגדירים את הפא דה בורה כ"ריצה על פני המים על קצות האצבעות". קיימים 26 סוגים של פא דה בורה.

PAS DE DEUX

פָּא דֶּה דֵּא

מחול לשניים, בצורתו המסורתית פתיחה לשני הרקדנים, מחול סולו לרקדנית, מחול סולו לרקדן וסיום משותף לשניהם.

PAS DE CHAT

פָּא דֶּה שָׂא(ט)

צעד חתולי. ניתור מרגל אחד לשניה.

PAS DE CHEVAL

פָּא דֶּה שְׂוּוֹל

מילולית: צעדי סוס. הרגל העובדת נמשכת לאחור, בדומה לרקיעתו של סוס ברגליו הקידמיות.

PASSÉ

פֶּאסֶה

לעבור. למשל בְּרָלְוֶה פָּאָסֶה, אצבעות הרגל העובדת עוב-רות מלפנים לאחור דרך הברך.

FOUTTÉ

פוּטֶטֶה

מילולית: מוצלף. סיבוב מהיר במקום. מושג המתייחס לגוף ולרגליים כאחת. למשל: הרגל העובדת נשארת קדימה או הצידה, שעה שהגוף מסתובב החוצה, ולבסוף מגיעים למצב של ארבסק (ראה: ארבסק). או במצב אחר, בעמידה על רגל אחת הרגל העובדת באה קדימה וחותכת באוויר בחזקה הצידה וחוזרת לרטירה (ראה: רְטִירֶה).

POSITION

פוֹזִיטִיוֹן

מצב (ראה: עמידות בסיסיות)